

Expunere de motive la propunerea legislativă pentru conectarea românilor din afara granițelor cu țara

1.Introducere:

România se confruntă de mai multe decenii cu provocări majore legate de declin demografic, migrația forței de muncă și pierderea capitalului uman, fenomene care au un impact semnificativ asupra dezvoltării economice și sociale a țării. Migrarea românilor către statele vestice, în special după aderarea la Uniunea Europeană, a condus la reducerea populației active și la apariția unor goluri pe piața muncii interne. În același timp, diaspora românească a devenit una dintre cele mai mari comunități de cetățeni stabiliți în afara granițelor unei țări europene. Aceasta contribuie substanțial la economiile statelor gazdă, dar și la dezvoltarea României prin remitențe și inițiative antreprenoriale derulate de la distanță.

Prezenta inițiativă legislativă a rezultat în urma consultărilor cu mediul asociativ românesc din diaspora și a dezbaterilor cu mediul antreprenorial, inclusiv conferințe organizate de organizații non-guvernamentale din România. În cadrul acestor întâlniri au fost identificate nevoi specifice și oportunități concrete pentru facilitarea întoarcerii și reintegrării românilor din diaspora.

De asemenea, proiectul legislativ valorifică elemente din propuneri normative anterioare bine fundamentate, care însă nu au ajuns să fie adoptate. Obiectivul principal al acestei inițiative este facilitarea întoarcerii și reintegrării cetățenilor români din afara granițelor, prin crearea unui cadru legislativ care să permită valorificarea capitalului uman și a experienței acumulate de aceștia în străinătate. Inițiativa propune soluții multiple pentru reintegrarea economică și socială a celor care doresc să revină, contribuind astfel la revitalizarea economiei naționale, reducerea decalajelor regionale și îmbunătățirea echilibrului demografic.

2. Modele de bune practici internaționale

Pentru elaborarea prezentei inițiative legislative, s-au analizat și adaptat modele de succes din alte state care au implementat politici eficiente pentru reintegrarea diasporei și atragerea investițiilor acesteia.

2.1.Modelul Irlandei

Irlanda este un exemplu remarcabil de țară care a reușit să își mobilizeze diaspora în sprijinul dezvoltării economice și sociale interne. Prin programul strategic „Global Irish”, autoritățile irlandeze

au implementat măsuri cuprinzătoare de sprijin pentru repatrierea irlandezilor și facilități pentru dezvoltarea afacerilor acestora. Printre măsurile-cheie adoptate de Irlanda se numără:

Fonduri de sprijin pentru afaceri diasporale: Crearea unui fond special destinat finanțării și mentoratului afacerilor inițiate de irlandezii repatriați, ajutându-i să își dezvolte start-up-urile și să acceseze mai ușor capital.

Facilități fiscale pentru întreprinderile înființate de repatriați: Acordarea de scutiri de impozite și alte stimulente fiscale pentru primii ani de funcționare a companiilor deschise de cetățenii reveniți, făcând mai atractiv pentru diaspora să investească înapoi acasă.

Mecanisme de mentorat și consiliere antreprenorială: Implementarea unor programe prin care antreprenorii experimentați oferă consultanță și îndrumare repatriaților ce doresc să își deschidă o afacere, asigurând transferul de know-how și creșterea ratei de succes a noilor firme.

Aceste politici au fost parte a unei strategii coerente de stat. Autoritățile irlandeze au considerat diaspora drept ambasador al oportunităților de investiții și au creat legături strânse cu comunitățile de emigranți (în special din Statele Unite), în loc să se bazeze exclusiv pe remiterea de bani. Ca urmare, numeroase companii multinaționale conduse de persoane de origine irlandeză au fost atrase să investească în Irlanda, aducând capital și creând locuri de muncă. Un exemplu elocvent este transformarea economică a Irlandei între anii 1990-2000, când țara a cunoscut un adevărat „tigrul celtic” – un boom economic alimentat parțial de investițiile pe termen lung atrase prin rețeaua globală de expatriați și de cunoștințele și inovațiile aduse de aceștia. Modelul irlandez demonstrează, așadar, că o strategie bine coordonată – care combină stimulente economice, măsuri de reintegrare socială și politici guvernamentale adaptate nevoilor diasporei – poate contribui semnificativ la dezvoltarea sustenabilă a țării de origine. România poate învăța din această experiență, în special în ceea ce privește crearea unor punți cu propriii expatriați pentru a atrage investiții străine directe și pentru a reîntregi capitalul uman pierdut.

2.2. Modelul Republicii Moldova

Republica Moldova a implementat în ultimii ani Programul național „Diaspora Acasă Reușește” (DAR 1+3), considerat un model inovator de implicare a diasporei în dezvoltarea locală. Acest program a reușit să mobilizeze resursele financiare, umane și instituționale ale migranților moldoveni pentru dezvoltarea comunităților lor de origine. Măsurile aplicate în cadrul modelului moldovenesc includ:

Asociațiile de băștinași: Înființarea de asociații ale originarilor din diverse localități (sate sau orașe), care acționează ca punți de legătură între comunitățile locale rămase acasă și membrii diasporei răspândiți în lume. Aceste asociații facilitează comunicarea, identificarea nevoilor locale și coordonarea sprijinului din exterior.

Mecanism de co-finanțare 1+3: Implementarea unui sistem prin care fiecare proiect de dezvoltare comunitară este finanțat în parteneriat: pentru fiecare leu investit de autoritățile publice locale, diaspora (împreună cu parteneri privați sau donatori) contribuie cu încă trei. Acest mecanism „1+3” a atras fonduri semnificative către proiecte locale (infrastructură, educație, servicii publice), multiplicând impactul fiecărui leu al bugetelor locale de patru ori.

Platforme digitale de conectare: Dezvoltarea unor platforme online și instrumente de comunicare care facilitează schimbul de informații, oportunități și expertiză între diasporă și administrațiile locale din Moldova. Aceste platforme ajută la identificarea de proiecte, la strângerea de fonduri și la implicarea directă a experților din diasporă în soluționarea problemelor comunităților de origine.

Modelul Republicii Moldova subliniază importanța unei abordări sistematice și colaborative, care implică diaspora nu doar financiar, ci și în procesul decizional la nivel local. Rezultatele din Moldova au arătat că emigranții pot deveni agenți activi ai dezvoltării locale dacă li se oferă instrumentele și cadrul necesar pentru a contribui. Pentru România, lecția relevantă este că o diaspora numeroasă poate fi implicată direct în revigorarea comunităților locale – mai ales în zonele rurale sau orașele mici afectate de depopulare – prin parteneriate între autoritățile locale și asociațiile de români stabiliți în străinătate.

2.3. Modelul polonez:

Un exemplu foarte relevant este oferit de Polonia, care a implementat măsuri similare pentru sprijinirea comunităților poloneze din străinătate. Rezoluția nr. 3 a Prezidiului Senatului Poloniei din 6 martie 2024 a stabilit direcții clare pentru susținerea comunităților poloneze din diaspora, printre care se numără:

- Activarea tinerelor generații prin organizarea de evenimente culturale și educaționale;
- Susținerea comunităților de polonezi prin creșterea capacității organizaționale a acestora;
- Promovarea identității naționale și a legăturilor cu Polonia.

- Acest model a dus la consolidarea legăturilor culturale și economice dintre Polonia și diaspora poloneză și poate servi drept exemplu pentru România.

2.4. Alte modele, studii de caz :

De exemplu, Portugalia aplică programul de rezidență fiscală Non-Habitual Resident (NHR), care oferă scutiri de impozit timp de 10 ani profesioniștilor și pensionarilor ce revin sau se stabilesc în țară, contribuind la creșterea investițiilor și consolidarea economiei locale. Spania, prin așa-numita „Lege Beckham”, acordă noilor rezidenți o cotă fixă de impozitare redusă (24%) pe o perioadă de 6 ani, reușind astfel să atragă profesioniști înalt calificați din diverse domenii către economia spaniolă. Un exemplu relevant din Europa de Est este Polonia, care a adoptat măsuri de susținere a comunităților poloneze din străinătate – de la organizarea de evenimente culturale și educaționale pentru tinerii din diaspora, până la creșterea capacității organizațiilor de polonezi de peste hotare și promovarea identității naționale – toate având scopul de a consolida legăturile culturale și economice cu diaspora poloneză. Aceste exemple demonstrează că stimulentele țintite și politicile coordonate pot încuraja revenirea și implicarea diasporei în dezvoltarea țării de origine.

3. Necesitatea adoptării propunerii legislative :

Scopul principal al propunerii legislative este crearea unui **cadru legislativ unitar** care să faciliteze revenirea cetățenilor români din diaspora, contribuind astfel la îmbunătățirea forței de muncă disponibile în țară, la creșterea consumului intern, stimularea antreprenoriatului autohton și atragerea de investiții străine directe. Pentru atingerea acestui scop general, au fost definite câteva obiective majore:

- **Consolidarea forței de muncă calificate:** prin stimulente fiscale și programe de sprijin dedicate, românii care au dobândit competențe și experiență profesională în străinătate vor fi încurajați să se întoarcă și să se (re)angajeze în economia națională. Reîntoarcerea specialiștilor va contribui și la transferul de cunoștințe și bune practici acumulate în străinătate către domeniile de activitate din România.

- **Atragerea investițiilor și stimularea antreprenoriatului:** propunerea include programe de finanțare și facilități fiscale pentru membrii diasporei care doresc să își deschidă afaceri acasă. Sprijinind inițiativele antreprenoriale ale românilor întorși, se vor crea **noi locuri de muncă** și se vor dinamiza industriile locale, în special în zonele actualmente defavorizate. Totodată, sprijinirea

start-up-urilor și IMM-urilor fondate de repatriați va stimula concurența și inovarea pe piața românească, putând atrage și parteneriate sau investiții suplimentare din străinătate prin rețelele diasporale.

- **Îmbunătățirea balanței demografice:** încurajarea reîntoarcerii românilor din străinătate va contribui la creșterea populației active și la încetinirea fenomenului de îmbătrânire demografică. Pe termen lung, restabilirea unui echilibru demografic sănătos este crucială pentru sustenabilitatea sistemelor de pensii și de sănătate și pentru asigurarea unei forțe de muncă suficiente în economie.

Pentru realizarea acestor obiective, inițiativa legislativă propune un set cuprinzător de **măsuri concrete**, care să faciliteze reintegrarea diasporei din multiple perspective (economică, socială, educațională). Dintre principalele soluții preconizate fac parte:

- **Stimulente fiscale și financiare pentru investițiile diasporei:** Introducerea unui program de sprijin de tip „*Prima Investiție*” dedicat românilor repatriați care doresc să investească în sectoare strategice ale economiei. Acest program va oferi co-finanțare publică (din partea statului) pentru investițiile realizate de diaspora în domenii precum industrie prelucrătoare, centre de cercetare și inovare, turism sau agro-alimentar. Concret, statul ar urma să **dubleze sumele investite** de repatriați într-un proiect (până la un anumit plafon) și să acorde **scutiri de taxe și impozite pe o perioadă de cel puțin 3 ani** pentru afacerile nou-înființate de aceștia. De asemenea, se vor oferi facilități precum accesul preferențial la terenuri sau spații aflate în proprietatea statului (de exemplu, prin acordarea unui punctaj suplimentar la licitațiile de concesiune către repatriați), recunoscând în acest fel potențialul investitorilor din diaspora de a contribui la revitalizarea economiei naționale și a comunităților locale.
- **Programe pentru agricultură: „Prima Fermă”, „Prima Livadă” și „Prima Seră”:** Lansarea unor linii de finanțare dedicate celor care se întorc și investesc în agricultura și dezvoltarea rurală. Aceste programe vor oferi granturi pentru înființarea de ferme agricole, livezi sau sere moderne, în funcție de dimensiunea și complexitatea investiției. Beneficiarii vor fi obligați să contribuie cu o co-finanțare proprie de **15% până la 30%** din valoarea proiectului, pentru a asigura sustenabilitatea și angajamentul antreprenorilor. Prin aceste măsuri se urmărește atragerea diasporei spre oportunitățile din agricultura autohtonă, creșterea producției agricole și **revitalizarea comunităților rurale**, multe dintre ele afectate sever de migrație și depopulare.
- **Sprijinirea dezvoltării turismului prin diasporă:** Acordarea de **acces prioritar** pentru românii reveniți la programele de investiții în turism (de tipul Programului Anual pentru

Investiții în Turism). Concret, cetățenii repatriați care doresc să dezvolte afaceri turistice (pensini agro-turistice, mici hoteluri, tabere turistice, puncte gastronomice locale etc.) vor beneficia de finanțare guvernamentală într-un regim de parteneriat „1 + 1” – adică statul va contribui cu o sumă egală cu investiția proprie a beneficiarului, până la un plafon de **200.000 euro** pentru fiecare proiect. Acest sistem de **matching funds** (co-investiție) stimulează inițiativa privată a diasporei în domeniul turismului, reducând riscul financiar individual și impulsionează dezvoltarea infrastructurii turistice. Rezultatul așteptat este creșterea atractivității turistice a României, în special în zonele cu potențial nevalorificat, și atragerea unui număr mai mare de vizitatori străini, inclusiv membri ai diasporei de a doua generație curioși să descopere țara de origine.

- **Încurajarea antreprenoriatului și integrarea în mediul de afaceri autohton:** Propunerea prevede măsuri de **simplificare administrativă și sprijin logistic** pentru românii întorși care își deschid afaceri. Astfel, repatriații vor beneficia de asistență în înființarea de firme și de **consiliere subvenționată** pentru elaborarea planurilor de afaceri viabile. Totodată, noile afaceri ale diasporei vor avea acces facilitat în **incubatoare de afaceri** și hub-uri antreprenoriale, prin programe special destinate acestui scop, pentru a le oferi un mediu propice de creștere. Un alt stimulent prevăzut este acordarea unui punctaj suplimentar la evaluarea proiectelor sau cererilor de finanțare **în cazul în care repatriații angajează alți cetățeni români reveniți în țară**. În acest mod, fiecare afacere inițiată de diaspora poate genera un efect multiplicator, creând locuri de muncă și pentru alți români întorși și consolidând o comunitate de business a reîntorșilor.
- **Măsuri pentru educație și integrare culturală:** Pe lângă stimulentele economice, inițiativa abordează și aspectele **social-culturale ale reintegrării**. Un pilon important îl constituie accesul la educație pentru copiii familiilor din diaspora care revin în țară. Se propune înființarea de clase speciale sau cursuri gratuite de limbă română, cultură și adaptare curriculară pentru elevii repatriați, astfel încât integrarea lor în sistemul educațional românesc să fie lină, iar eventualele bariere lingvistice sau diferențe de programă să fie depășite rapid. De asemenea, pentru menținerea identității naționale, se prevede **sprijinirea înființării de școli sau centre educaționale românești în străinătate**, în cooperare cu autoritățile locale din țările cu diaspora numeroasă (de exemplu, școli duminicale sau cursuri de limbă, istorie și geografie a României pentru copiii născuți în diaspora). Aceste măsuri educaționale și culturale sunt esențiale atât pentru reintegrarea efectivă a celor care revin

(care își doresc ca și copiii lor să se adapteze ușor), cât și pentru **menținerea legăturilor emoționale și identitare** ale diasporei cu România pe termen lung.

Prin ansamblul acestor măsuri, propunerea legislativă creează un **pachet integrat de facilități** menite să elimine obstacolele care îi descurajează pe români să revină acasă. Abordarea simultană a problemelor economice (locuri de muncă, finanțare, taxe), sociale (educație, comunitate) și birocratice (simplificarea formalităților) asigură un **climat primitiv pentru repatriați**, oferindu-le motive concrete să își (re)facă un viitor în România.

4.Impactul economic, social și demografic anticipat

Implementarea cu succes a acestei propuneri legislative va genera efecte pozitive pe multiple planuri, contribuind la dezvoltarea sustenabilă a României:

Impact economic : Întoarcerea unui număr semnificativ de români din diaspora va atenua deficitul de forță de muncă din anumite industrii și va aduce în economie talente formate în medii internaționale. Afacerile nou create de repatriați, sprijinite prin facilitățile propuse, vor crea locuri de muncă și vor diversifica piața, stimulând creșterea economică. Pe termen mediu, pe măsură ce aceste afaceri și proiecte se dezvoltă, ne putem aștepta la creșterea veniturilor la buget (prin extinderea bazei de impozitare) și la reducerea dependenței de remitențe pasive, înlocuindu-le cu investiții active și parteneriate de afaceri. În esență, diaspora se va transforma din "pierdere" în oportunitate, similar modului în care Irlanda a valorificat rețelele globale de expatriați pentru a atrage capital și a deveni un hub economic european.

Impact social: Reîntoarcerea diasporei și reinserția acesteia în societatea românească vor avea un efect benefic asupra coeziunii sociale. Familiile despărțite de migrație se vor reuni, reducând costurile sociale ale separării (copii rămași în grija rudelor, bătrâni singuri etc.) și vindecând, într-o oarecare măsură, traumele generate de emigrare. În plus, prin repopularea unor sate și orașe depopulate, se vor revitaliza rețelele de suport comunitar și viața culturală locală. Programele educaționale propuse pentru copiii repatriaților, precum și promovarea identității românești în străinătate, vor asigura o reîntregire fără sincopă a tinerilor în sistemul de învățământ și în societate. Pe termen lung, o diaspora reîntegrată va acționa ca o punte între România și restul lumii, facilitând schimbul de valori culturale și toleranța, și contribuind la îmbunătățirea imaginii țării în exterior.

Impact demografic: Din punct de vedere demografic, măsurile de stimulare a revenirii acasă pot contribui la redresarea tendințelor negative. Fiecare cetățean care revine reprezintă nu doar o persoană în plus în populația activă, ci și un posibil nucleu familial care poate genera noi generații în

țară. Întoarcerea tinerilor și a familiilor tinere va crește ușor natalitatea și va readuce în România copii născuți în străinătate, îmbogățind astfel generația viitoare cu indivizi biculturali și bilingvi. Toate acestea vor conduce la întinerirea populației active și la reechilibrarea raportului între populația aptă de muncă și populația vârstnică dependentă. Chiar dacă efectele nu vor fi imediate la scară mare, trendul de depopulare poate fi încetinit și chiar inversat pe termen lung prin politici consecvente de atragere a diasporei. Acest lucru este esențial pentru sustenabilitatea dezvoltării țării: o structură demografică mai echilibrată va asigura stabilitatea pieței muncii, menținerea dinamismului economic și va reduce riscul unui declin ireversibil al comunităților locale. Reînnoirea demografică prin reîntoarcerea cetățenilor plecați se poate dovedi, în timp, la fel de importantă ca și creșterea natalității interne.

Concluzii:

Propunerea legislativă pentru conectarea românilor din afara granițelor cu țara reprezintă o inițiativă strategică și necesară pentru viitorul României. Punerea în aplicare a acestei legi va crea premisele întoarcerii și reintegrării efective a cetățenilor români din diaspora, oferindu-le oportunități reale de a contribui la construirea unei Români moderne și prospere. Măsurile economice, fiscale și sociale propuse vor stimula dezvoltarea economică și vor consolida coeziunea socială, asigurând totodată și păstrarea identității naționale. Pe termen lung, adoptarea acestei propuneri legislative va valorifica potențialul imens al diasporei românești și va constitui un pas decisiv către consolidarea dezvoltării economice și sociale durabile a țării. Având în vedere argumentele expuse, se impune adoptarea de către Parlament, în procedură de urgență, a prezentei propuneri legislative, pentru a transforma „exodul” într-o șansă de renaștere națională și pentru a reconecta milioanele de români din diaspora cu țara lor de origine, spre beneficiul comun al tuturor.

În numele inițiatorilor:

Senator PNL de Bacău

Daniel-Cătălin FENECHIU

DEPUTAT PNL DE PRAHOVA

MIRCEA ROȘCA

PREȘEDINTELE COMISIEI PENTRU COMUNITĂȚILE
DE ROMÂNI DIN AFARA GRANIȚELOR ȚĂRII

**Co-inițiatori ai propunerii legislative pentru conectarea românilor
din afara granițelor cu țara:**

Nume și Prenume Parlamentar	GRUP PARLAMENTAR / funcția deținută - senator sau deputat	Circumscripția electorală	Semnătură
COTET MIHAIL	SENATOR - PNL	ARGES	
Marian Celin Poni	Senator PNL	AI	
Pocna Claudiu	PNL	Alba	
Meagzu Mihail	PNL	Sibiu	
Silviu Iulian Cosea	PNL	CTA	
Poni Petrică Leontin	PNL	IS	
BOTA GHEORGHE - IOAN	PNL	BH	
Păuleanu Iuliu	PNL	Dj	
Ovidiu Jitom	PNL	BT	
HORGA MARIA-GABRIELA	PNL	GR	
VALCA GLAD	PNL	AR	
Flutur George	PNL	SV	
VERBA MIHAIL	PNL	BU -	
Niculescu Constantin	PNL	SEN	
ANISIE MONICA CRISTINA	PNL	BUCURESTI	
Paaluc Nicolae	PNL	IF	

din afara granițelor cu țara:

[illegible]